

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe $\frac{1}{2}$ an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA în ARAD.

1928/1906.

Circular

*cătră toate oficiile protoprezviterale și parohiale,
cătră toți preoții și învățătorii, și cătră comite-
tele parohiale de sub jurisdicțiunea Consistorului
român ortodox din Arad.*

Ne-am convins, că jertfele materiale, aduse de poporul nostru pe altarul școlii confesionale, rămân în însemnată măsură zădărnice prin faptul, că băeții de școală, pentru a cărora luminare se aduc acele jertfe, nu frecventează școala regulat, și că cu deosebire cursul învățământului repetițional lasă foarte mult de dorit.

Acest păcat, greu în sine și incalculabil în urmările rele pentru interesul nostru școlar-cultural, a luat în timpul din urmă proporțiuni îngrijorătoare, cari impun Consistorului datorința, de a lua măsuri în consecvență, mai ales și pentru acel motiv, că răul acesta se lățește nu numai din pricina unor ispite și mizerii venite din afară, ci și din cauza întrelăsării de datorințe din partea unor organe și persoane, puse a controla și a promova nemijlocit frecvența școlară.

Chestiunea frecventării școlii și a procedurii în cauză, e regulată deja atât prin factorii externi, cât și prin dispozițiunile cuprinse în §§. 144., lit. b) și 147 lit. A) din „Regulamentul pentru organizarea învățământului“; astfel apoi Consistorului îi revine numai să stabilească răspunderile și să iee măsurile cuvenite, față de organele aflate eventual vinovate, pe temeiul §-lui 2. litera a) respective f), din „Regulamentul disciplinar“, pentru neîmplinirea oficiului respective călcarea datorințelor de oficiu, — pentru că e un greu păcat aceea, că, din pricina nefrecvențării școlii, profitul intelectual și moral — lu-

minarea minții și cultivarea inimii — susținătorilor de școli confesionale și al fiilor lor stau mai pe jos de măsura jertfelor materiale, aduse peste tot pentru școală an de an.

Deaceea poftim și îndatorăm toate organele noastre subalterne: inspectori școlari, cler, oficiali și comitetele parohiale precum și învățătorimea noastră, ca pentru viitor să iee la cunoștință aceste dispozițiuni spre strictă conformare sub urmările procedurii legale:

1. Articolul de lege XXVIII din 1876, în §-ul 6 punct 3, obligă antistia comunală, ca două luni înainte de începerea anului școlar să conscrie pruncii obligați la școală și lista lor să o transpună la comitetul parohial. În temeiul acestei legi, fiecare oficiu parohial în prima jumătate a lunii Iuliu din fiecare an, are să ceară dela antistia comunală lista pruncilor de confesiunea noastră, obligați la școală, și comparându-o cu lista sa proprie, pe care o va face la începutul lunii lui Iuliu, va stabili definitiv conspectul pruncilor deobligați la școală pentru anul școlar viitor.

2. În 15. Septemvrie st. v. oficiul parohial va compune conspectul elevilor înscriși la școala noastră confesională, și acest conspect îl va înainta antistiei comunale. Va cere apoi dela aceasta antistie să-i arate: cari elevi de confesiunea noastră sunt înscriși în alte școli din comună. Pe baza acestor două conspecte apoi oficiul parohial va face conspectul acelor prunci obligați la școală, cari nu sunt înscriși la nici o școală, și, înaintând acest conspect antistiei comunale, va cere acesteia să iea dispozițiunile de lipsă pentru înscrierea și a acestor prunci, având să urmărească cu atențiune dacă antistia comunală în aceasta afacere și-a făcut ori ba datorința, căci noi din partea noastră facem pe învățători și oficiul parohial răspunzători pentru cazul, dacă vre-un obligat la

școala de confesiunea noastră de fel nu ar cercetă nici o școală.

De sine înțeles: copiii cu defecte organice mai grave, precum și cei cu defecte sufletești, apoi cei săraci încât să nu fie în stare a se providea cu îmbrăcăminte recerută (socotind aci și pe țigani), vor trebui absolvați de sub îndatorirea de a cercetă școala, peste tot.

3. Lista obligațiilor la școală, fiind odată stabilită, are să rămână *neschimbata* pentru întreg anul școlar.

4. După aceasta învățătorii nostri sunt îndatorați, sub urmări disciplinare, să facă la timp rapoartele semilunare despre absentanți către antistiile comunale, precum și cele lunare către inspectorii nostri școlari.

5. Când antistia comunală — care de altfel de-a-dreptul e răspunzătoare față cu organele administrative pentru neluarea măsurilor față cu părinții absentătorilor dela școală și e îndatorată a cere dela învățători lista absentanților — nu și-ar face datoria de a promova frecvența școlară, ci ar întrelăsa pedepsirea la timp a părinților; sau când antistia comunală ar lăsa să se aglomereze pedepse mai multe, și le-ar executa deodată creând greutăți poporului: în atari cazuri învățătorul va avea să se pună numai decât în conțelegere cu conducătorul oficiului parohial iar acesta are să raporteze grabnic despre acele neorânduiri protoprezviterului-inspector, care la rândul său să întrețină la oficiile administrative, — întrucât demersurile acest: nu ar duce la rezultatul dorit, inspectorul va face raport Consistorului. — Punem însă îndatorire inspectorilor nostri școlari, ca în cazurile de nefrecvență regulată a școlii și când iau demersuri în cauză, să aibă în deosebită vedere *timpul* când se neglija cercetarea școlii în decursul anului; *umblarea vremii*, nu cumva aceasta împedea cercetarea școlii, precum și referințele topografice ale respectivelor comune și întrebarea: de nu cumva absentanții sunt slab ori rău îmbrăcați. În toate celelalte cazuri să se procedă cu rigoarea deamă de interesul legat de cercetarea școlii.

6. În caz de aglomerarea sau îngrămădirea de pedepse neîncasate la timp, precum și cazurile de încasare cumulativă sau deodată a acestor pedepse, oficiul protopopesco va cerca: nu cumva sunt părtași în vinovăția aceasta și organele noastre parohiale. În raportul despre atari cazuri protoprezviterii-inspectorii școlari vor avea să ne arate limpede: de e vina a organelor noastre, ori dacă nu, a cui e vina?

7. Pedepsele pentru nefrecvențarea școlii, conform §-lui 4 al articolului XXXVIII de lege din 1868, sunt: la prima arătare 1 cor., la a doua 2 cor., la a treia 4 cor., la a patra

arătare 8 cor., pentru fiecare copil absentat fără scuză; în rândul al cincelea impune legea a se da unui atare băiat un tutore, care să îngrijască a-l purta la școală pe un atare copil, de care nu îngrijesc părinții trupești.

Pedepsele în bani are a-le stabili comitetul parohial sub propria sa răspundere; încasarea are a o face antistia comunală, totdeauna la timp și numai în *bani gata*.

8. Pedepsele încasate de antistiile comunale pentru nefrecvențarea școlii vor trebui administrate regulat la mâna prezidentului comitetului parohial și vor avea să fie întrebuințate numai și numai pentru scopuri școlare; în locul prim pentru providerea elevilor buni, dar săraci, cu cărți și recvizite școlare; dacă sumele încasate din pedepse trec peste aceste trebuințe, restul se va folosi pentru ajustarea salei de învățământ cu recvizitele și utenziliile necesare.

Când însă avem a face cu pedepse neîncasabile în bani, părinții copiilor respectivi pot fi și trebuiesc constrinși pe cale civilă să facă școlii acelea servicii reale, în a căroră îndeplinire poate fi decretată după lege schimbarea pedepselor bănești.

9. La finea fiecărui an școlar, oficiul parohial va compune rațiociniu despre sumele încasate din pedepsele aceste și despre folosirea lor, cari rațiocinii se vor subșterne într'un exemplar superiorității școlare diecezane, pe lângă raport, deodată cu celelalte socoți.

Consistorul e deplin convins că, pe lângă dispozițiunile de mai sus se recere în deosebi, ca clerul nostru parohial să pună în serviciul cauzei și mijloacele date de *amvon* și de *referințele pastorale* cu credincioșii. Clerul parohial și-ar îndeplini o însemnată datorie, dacă, față cu necercetarea școlii, ar pune în cumpănă toată dragostea de cauză și toată puterea cuvântului, cu vreme și fără de vreme.

De aceea și punem la inima preoției aceasta îndatorire strictă, cu acel adaus, că, fără a aștepta ordin special dela Consistor și dela inspectorul tractual de școale, să *cuvinteze în biserică*, la toate prilejurile bine venite, la tot cazul însă când regresează ori stagnează frecvența școlară — chiar cât mai de mai multe ori, *despre importanța școlii, despre datoria* ca om și ca părinte ori ca tutore, de a purta băieții regulat la școală, despre măsurile legilor regnicolare și ale celor bisericesti pentru a constrânge regulata cercetare a școlii, precum și despre intențiunile, din cari au izvorât acele dispozițiuni ale legilor statului și ale bisericii.

Aceste dispozițiuni vor avea să se comunice prin cetire d'a ntregul și comitetelor parohiale cu acel scop și cu aceea îndatorire, ca și aceste

Supliment la „Biserica și Școala” Nr. 35.

serică. Dat în ședința com. par. gr. ort. român din Breznea, ținută la 6/19 Aug. 1906.

Ioan Câmpian

par. preș. com. par.

În conțelegere cu: Alexandru Munteanu protoprezviter.

Teodor Tontiu

not. com. par.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci din Minead, se încheie cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala”.

Emolumente: sunt: 800 cor. și anume: dela parohie 1. În bani gata 200 cor. 2. 8 htl. de bucate (jumătate grâu jumătate cucuruz). 3. Scripturistica 5 cor. 4. Lemne la școală și învățător 20 metri prețuite în 40 cor. 5. Pentru conferință 6 cor. 6. Cărtir și grădina, iar restul de salar se va acoperi din sperativul ajutor dela stat, pentru care se va înainta rugarea, ajută ce va fi ales învățător. Alesul va fi obligat a ține regulat școala de repetiție, a conduce strana în biserică având a cânta cu școlarii cântările liturgice și tot el va avea a solvi dările publice, precum și echivalentul.

Recurenții sunt poștiți a-și înainta recursurile ajustate conform Regulamentului și adresate comitetului parohial în termenul de sus P. O. oficiu ppeșc gr. ort. rom. din Butyri (Arad m.) având a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din Minead, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: Ioan Georgia pprez. insp. școl.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii de învățătoare la școala tractuală de fete din Hălmagiu pe baza ordinelor Vener. Coosistor diecezan de nr. 416/1905 și respective 729/1906 se descrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia oficială „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt: 1. În bani gata 600 cor. dela comunele aparținătoare școalelor tract. din notațiile Hălmagiu, Hălmăgel și Bănești. 2. Și până la regularea definitivă a cestiunii cărtirului, cam deodată 80 cor. relut de cărtir din cassa bisericii din Hălmagiu. 3. Pentru lemne focale, din care este a se încălzi și sala de învățământ dela comunele aparținătoare 80 cor. și dela parohia Hălmagiului 10 cor. 4. Pentru conferință 15 cor. 5. Scripturistica 10 cor. 6. Înfructul unui 1/2 de intravilan grădina. 7. Cvinevenatul preșcrist după împlinirea alor 5 ani la școala tractuală.

Doritoarele de a ocupa aceasta stațiune vor avea a subterne rugările ajustate cu toate documentele preșcriste de lege, precum și un document despre aceea, că sunt în stare de a propune și lucrul de mână fetițelor adresate com. pprez. iterat. din Nagyhalmany. Totodată sunt poștiți a se prezenta sub durata concursului în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din Hălmagiu, spre a-și arăta cunoscută publicului.

Din ședința comitetului pprez. iterat. al Hălmagiului ținută la 5/18 Aug. 1906.

Comitetul pprez. iterat.

În conțelegere cu mine: Cor. Lazăr pprez. insp.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea parohiilor vacante subsemnate se descrie concurs conform concluzelor consistoriale de sub nr. 1440 și 1460 a. c. pe lângă următoarele emolumente:

1. Mezieș, precum se vede din coala de fass. B. pământ parohial de 2 cubule. bir preotesc câte o bradi, apoi stolele uzuate și anume: a) dela botez 80 fil. b) înmormântare 10 cor. clasa I. 6 cor. cl. II.

2 cor. cl. III. cel sacri nimica, până la 7 ani 1 cor. mai sus 2 cor. c) cununie 4 cor. cu estras, d) liturgie privată 1 cor. și întregire dela stat. Terminul de alegere 12/25 Septemv. a. c.

2. Nădăști postul de capelan, cu jumătate din toate venitele preotești, care constau din pământ parohial de 13 jug. catastrale și trei intravilane; bir preotesc o bradi dela casă; stolele îndatinat staverite prin comitet, anume: a) îngropăciune mare 10 cor. de mijloc 8 și 4 cor. îngropăciune mică 1 cor. mai sus 2 cor. b) pentru botez 80 fil. c) cununie 4 cor. cu estras d) liturgie privată 80 fil. maslu cu pâne 80 fil. prec. m și congrua staverită pentru capelani.

Pentru casă se va îngriji viitorul capelan, având comuna a aduce materialul de lipsă termenul de alegere pe 13/26 Septemv. a. c.

Recurenții vor avea a-și trimite petițiunile conform Regulamentului la subscrisul protopop în termenul preșcrist, având a se prezenta până la alegere în vre-o Duminecă ori sârbătoare la sf. biserică.

Beiuș, la 8/21 August 1906.

În conțelegere cu com. paroh. Vasile Papp protopop.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea stațiunilor învățătoresci subsemnate se descrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare, și anume:

1. Răbăgani cu salar 600 cor. și cortel cu grădina.

2. Căbești în bani 320 cor. 12 cub. bucate, venite cantonale, cortel cu grădina.

3. Săcunt în bani 240 cor. pământ pășunat în 80 cor. stoale cantonale. lemne de foc, locuință și grădina de legumi, și ajutor dela stat.

4. Roșia cu salar de 600 cor. locuință cu grădina și lemne de foc.

Recurenții vor avea a-și trimite petițiunile cu documentele recerute adresate comitetului parohial în timpul preșcrist la subscrisul protopop, având a se prezenta la sf. biserică în vre-o Duminecă ori sârbătoare.

Beiuș 8/21 August 1906.

În conțelegere cu com. paroh. Vasile Papp protopop.

—□— 3—3

În urma penzionării învățătorului Iosif Sferdean, se descrie concurs pentru ocuparea postului de învățător la școala conf. din O. Geciș, protoprezv. Tinea cu termen de alegere pe ziua de 14/27 Sept. a. c. pe lângă următoarele emolumente: 1. Cortel foarte acomodat nou cu grădina de legume de 400 □. 2. Bani gata 380 cor. 3. Bucate 20 cub. jum. grâu și jum. cucuruz 200 cor. 4. Patru singuri de lemne din care două pentru învățător două pentru sala de învățământ 48 cor. 5. Pentru scripturistica și conferință 20 cor. 6. Pentru încălzirea și măturarea famulația școalei 24 cor. 7. Venitele cantonale: dela mort mare 1 cor. dela mort mic 40 fileri dela liturgie privată 40 fileri dela masluri 80 fileri.

Dela recurenți se recere să se prezinte în vre-o Duminecă ori sârbătoare la sf. biserică spre a-și arăta desteritatea în rituale, cei cu ecalificațiune și bine-meritați vor fi preferiți; eară recursurile să le trimită adresate com. par. Prea On. domn protopop Nicolae Roxin în Micherechiu (Méhkerék) cel mult până în ziua de 10/23 Septemv. a. c.

Dat din ședința comitetului parohial din O. Geciș ținută la 6/19 August 1906.

Martian Andru,

preș. com. par.

Ioan Pater,

not. adhoc.

În conțelegere cu mine: Nicolae Roxin protoprezviter.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza încuviințării Ven. Consistor diecezan de Nr. 3268—1906 și în conțelegere cu protoprezviterul tract. P. O. D. Cornel Lazar, prin aceasta se descrie licitațiune minuendă pentru renovarea bisericei (de lemn) din **Steia** (p. Alvácza) și acoperirea turnului și a acoperișului cu tinichea plev. cu termen pe ziua de **19 Sept. (2 Oct.)** a. c. oara 10 a. m. la fața locului în Steia. Prețul esclamării 3024 cor.

Doritorii de a întreprinde acest lucru, la începerea licitațiunii au să depună un vadiu de 10% în bani gata ori în papire de valoare acceptabile.

Ceice vor lua parte la licitație nu pot pretinde rebonificarea șeselor de călătorie ori diurne nici la un caz.

Proiectul de spese, planul renovării și celelalte condițiuni de licitație se pot vedea până la termenul susarătat la cond. ofic. par. Ioan Stefea preot cu locuința în Târnava (p. Alvácza).

Din ședința comitetului paroh. din Steia ținută la 20 Iulie v. 1906.

Comitetul parohial.

—□—

2—3

Cărți de școală.

Se aduce la cunoștința d-lor profesori și învățători, că manualele de școală, scrise de repositul profesor Dr. *Ioan Petran*, cărți aprobate atât de Venerabilul Consistor cât și de înaltul guvern, se capătă și mai departe la d-nă vâd. Aurelia Dr. *Petran*, în Arad, strada Lázár-Vilmos nr. 4.

Manualele cari se află de vânzare sunt următoarele:

Gramatica română pentru învățământul secundar Etimologia, prețul	2.—
Gramatica română pentru învățământul secundar Sintaxa prețul	1.50
Gramatica elementară pentru clasa III. prețul	30
Gramatica elementară pentru clasa IV. prețul	60
Profesorii și învățătorii primesc rabat 20%	4—8

Specialist în pălării preoțești.

Cercetați marea prăvălie

alui de am

Sommer Jozsef

Arad, Strada principală în palatul bisericei romano-catolice,

Fondată la anul 1863.

în care vor afla îndeosebi domnii preoți:

pălării preoțești

de calități deosebite și dela cei mai experți măiestri, cu prețurile cele mai ieftine ce există. Pe lângă aceasta on. public român va găsi în marele magazin pe lângă serviciu propt, având de conducător al prăvăliei pe un român, ca on. clienți să fie pe deplin mulțumiți, următoarele articole:

pălării de tot soiul, cilindre și clac, cămeși de vară, gulere, mangete, mănuși de vară, cravate, ciorapi, bastoane umbrele, etc. din fabricele cele mai renumite franceze și engleze.

Sperând, că on. public român din loc și provincie mă va onora cu vizitele sale punându-și toată încrederea în firma prăvăliei mele semnez cu deosebită stăruie:

2—3

Sommer Jozsef.

Specialist în pălării preoțești de tot soiul.

„Janus

„institut de asigurare mutuală pe viață în Viena

s'a fondat în anul 1839, din partea unui grup de bărbați nobili,

este cel mai vechiu „Institut mutual de asigurare pe viață

pentru Austro-Ungaria.

Se bazează pe legile mutualității în puterea cărora accidentul capitalului anual trece în favoarea celui asigurat.

Premii efine. Condiții de asigurare favorabile.

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani. Plătirea în caz de duel și sinucidere după 5 ani.

Asigurare gratuită pentru caz de război. — Fără timbru de poliță și taxă de stat — Plătire la moment.

Starea de asigurare 111.000,000 cor. **Averea institutului** 31.000,000 cor.

Sumele de asigurare plătite până acum 56.000,000 cor.

Informațiuni îndatoritoare dă:

Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabrie

Lerchengasse Nr. 17. N-rul Telefonului: 422).

(27)

corporațiuni să ia cunoștință despre partea ce le privește și să se conformeze strict pentru a contribui la înaintarea cercetării regulate a școlii. Conducătorii oficiilor parohiale vor avea să explice membrilor de comitet aceste dispozițiuni, cari însă la nici un caz nu pot forma în comitet obiect de discuțiune, ci numai de luare la cunoștință pentru acomodare.

Arad, din ședința școlară dela 27 Iunie 1906.

Consistorul eparhial.

Nr. 2690/1906.

Circular

cătră toate oficiile protoprezviterale și parohiale, cătră toți preoții și învățătorii, și cătră comitele parohiale de sub jurisdicțiunea Consistorului român ortodox din Arad.

Adeseori ni-se fac arătări, că salariile învățătoarești nu se plătesc regulat și la timp, ceea ce nu numai că e în detrimentul subsistenței învățătorilor noștri, ci lipsurile lor, provenite din atari cauze, se resfrâng și asupra prevederii învățământului.

Tot astfel a aflat Consistorul, că se ivesc uneori iregularități în chestia încasării acestor salarii din cauza, că unii învățători, sub curențul neajunsurilor, încasează de adreptul dela parohienii contribuenți competențele învățătoarești.

Alteori se ivesc neorândueli din cauza, că învățătorii — unii din ei — se subtrag de a da mână de ajutor oficiilor parohiale la facerea repartiției culturale și în alte agende scripturistice, de unde provine — uneori direct, alteori indirect — că în special și lucrările pentru repararea și încasarea salariilor învățătoarești sufar întârziere.

Înțelegem atât greutatea — economice-financiară ale poporului nostru susținător de școale, cât și neajunsurile învățătorimei. Avem însă deplină convingere, că sunt la mijloc și cauze de alta natură, din cari învățătorii nu-și primesc regulat salariile.

Organele parohiale încă nu-și fac uneori datoria în aceasta privință și nu se interesează de ajuns pentru încasarea și solvirea regulată a acestor salarii.

Aceasta intrelăsare a datorințelor o calificăm deci de delict disciplinar față cu persoanele și organele, pe cari le vom afla pe viitor să fi vinovate în aceasta privință. De aceea, pentru regularea chestiunii în ambele direcțiuni, liberăm următoarele dispozițiuni.

1. Comitetele noastre parohiale, se îndatorează sub răspunderea morală și materială, să la timp toate măsurile recerute pentru încasarea și solvirea regulată a salariilor învățătoarești, totdeauna pe lună, înainte.

sarea și solvirea regulată a salariilor învățătoarești, totdeauna pe lună, înainte.

În cazuri extreme, când din o pricină ori din alta nu s'ar fi făcut la timp încasarea salariilor, întru cât biserica nu ar putea împrumuta suma necesară pentru acoperirea salariului învățătoareșt restant, comitetele parohiale se îndatorează a contrage, cu prealabila știre și învoire a protoprezviterului-inspector școlar concernent, un împrumut interinval pe garanția personală a membrilor comitetului parohial. În caz de atari împrumuturi, de sine înțeles, procentele împrumutului să nu se detrage din salariul învățătorului.

Când stăruințele comitetelor parohiale, de a încasa regulat salariile învățătoarești, vor fi zadărnice din o parte ori din alta, va trebui să se recurgă la ajutorul organelor politice, cari, în virtutea §-lui 7 al articolului de lege XXVI din 1893 sunt îndatorate a face încasarea restanțelor de salarii învățătoarești. În caz, când antistia comunală ar neglijă ori denegă împlinirea acestei datorințe, oficiul parohial va avea să raporteze protoprezviterului concernent pentru a cere întervenirea preturei, respective pentru a raporta aici în caz de refuzare din partea preturei.

Întru cât însă, în cazuri de atari încasări prin antistiile comunale, ni s'au adresat plângeri, că unele antistii nu fac socoti la timp despre încasările culturale, și că afirmativ se fac și alte abuzuri, — oficiile și comitetele parohiale sub răspundere morală și materială să ceară din an în an, la timpul său, socoti în regulă dela antistiile comunale despre încasările culturale.

2. Se interzice strict și sub urmări de disciplină învățătorimei de a mai încasa — fie din orice cauză și sub orice cuvânt — de adreptul dela contribuenții culturali bani ori naturale, sau ori și alt ceva fel de competențe în salariul învățătoareșt, prin ce de alt fel se produce numai confuzie în administrația parohială și întârziere în privința încasării corecte și în regulă a salariilor învățătoarești.

3. Pentru știre și acomodare se atrage atențiunea învățătorimei — și adevă și în propriul interes al încasării salariilor — asupra îndatoririi cuprinse în §-ul 106 al instrucțiunii de sub Nr. ad. 8591/901, relativ la administrarea averilor bisericesti-școlare și fundamentale, de a da oficiilor parohiale mână de ajutor în genere în agendele scripturistice în afacerile indicate în susprovocatul § al instrucțiunii.

4. După-ce apoi dispozițiunile de mai sus sunt menite a regulă definitiv chestiunea încasării și plătirii regulate a salariilor învățătoarești, pentru viitor Consistorul nu va mai primi jalbe directe dela învățătorime în privința salariilor

restante înainte de a se fi luat dispozițiile cuvenite din partea protoprezviterului-inspector școlar, și tot așa va uză de *toată rigoarea față cu acei învățători, cari* pentru viitor s'ar adresa — ca unii în trecut — *organelor politice*, cu încungiușul și desconfianța Consistorului, în chestia încasării salarelor sale restante, sau în chestia a ori cărei alteia pretenziuni formulate, ori formulănde, în legătură cu beneficiul învățătoresc.

5. Acest circular va avea să se cetească de a 'ntregul în ședința comitetului fiecărei parohii pentru luare la cunoștință protocolară, iar învățătorii vor da revers oficiului parohial conernent, că circularul i-s'a comunicat pentru orientare în nex cu punctul 4 al acestor dispozițiuni.

A răd, din ședința consistorială, ca senat școlar, dela 27 Iunie 1906.

Consistorul eparhial.

Apel

cătră învățătorii greco-orientali români din Bihor.

Am cetit în »Néptanító Lapja« Nr. 33 a. c. veste pentru noi, că Ministrul unguresc de culte și instrucțiune a aprobat statutele noastre, ale Reuniunii învățătorilor gr. or. rom. de sub jurisdicțiunea Consistorului din Oradea-mare.

După atâta timp îndelungat, așa dară avem și noi Bihoreni statute aprobate. Ne și trebuiesc, căci de cinci ani nu ne-am văzut unii pe alții. De cinci ani nu ne-am auzit glasul. De cinci ani nu ne-am putut spune durerile și dorințele noastre. De atâta timp, nici o ispravă nu am făcut; n'am progresat nimic.

După o degenerare de atâta timp, ne vine a crede, că dupăce statutele vor sosi la Venerabilul Consistor, acesta numai decât ne va conchermă într'o adunare generală. Aceasta pentru noi este de lipsă, ca pânea de toate zilele. Acel moment îl și așteptăm cu dor.

Când aduc vestea din chestiune spre știre, îmi permit a face de pe acum următorul apel:

Iubiți colegi!

Ori și unde vom merge din comitatul nostru, despre noi numai bine nu vom auzi. Cu toții ne vorbesc de rău și își bat joc de noi. Și cu tot dreptul, pentru că noi, numai sinceri să fim, și acuma în secolul al XX-lea dormim somnul cel de moarte. Pe când colegii nostri de sub alte consistoare scriu, edau studii, țin conferințe, fac excursiuni, cu un cuvânt lucrează pe terenul școlar, noi, nu aparem nicăuri. Prin ziare noi aparem numai la alegeri de deputați și atunci numai spre rușinea neamului.

Cred de sosit timpul, ca și noi, să ne punem pe lucru. Să arătăm lumii, că și noi trăim. Nu mai lucrând din toate puterile și umăr la umăr vom pute șterge de pe noi vorbele batjocoritoare ce le folosesc unii și alții despre noi.

Desamorteala și trezirea noastră din somnul cel de veci să o arătăm la prima adunare generală ce se va ținea. Văzându-ne întruniți, numai decât să ne constituim, ca în viitor se putem și noi lucra regulat. La constituire bine să băgăm de seamă. Să alegem în fruntea noastră bărbați cărora le place să lucreze și cari sunt însufleșiți pentru înaintarea și prosperarea noastră și a școalelor noastre confesionale. Bărbați, cărora să le putem spune durerile și dorințele noastre. Bărbați, cari se pricep în cauzele școlare. Sunt și între noi, astfel de oameni, deci conducători în fruntea noastră să alegem numai bărbați din sinul nostru.

Numai în acest mod și lucrând din toate puterile și umăr la umăr vom putea arăta lumii, că și noi trăim.

La revedere!

Miersig, în ziua Adormirei Născ. de D-zeu.

Iulian Paguba,
inv.

Învățătura universalului moral

de:

Szittnyai Elek.

(Urmare și fine).

Dacă nu află acel mijloc, prin care poate merge mai departe, dacă dă de impedimente, se transformă, se preface în altă putere. Aci însă involuntar ne vine întrebarea: cari sunt acele mijloace, prin cari binele și răul pot trece, și de ce natură este fenomenul, care se estinde mai departe? Ce se estinde mai departe, așadar binele și răul, în primul rând este cugetarea, mer-ul de idei. Însă fiecare cugetare s'a produs din simțurile corporale; simțurile corporale se nasc din iritament fizice, cum sunt: lumina, culoarea, gustul șcl. Așadar cugetul în forma lui originală, se estinde mai departe ca lumină, culoare, gust, sunet șcl.; să zicem așa, ca lucrare vizibilă, ca cuvânt scris, sunet, icoană, șcl.

După ce știm, în ce formă se estinde cugetarea mai departe, să examinăm și mijloacele, prin cari se va estinde. Acest mijloc în rândul prim e aceea însăși cinădă, pe care o numim *organizație umană*. Cugetul vine din afară, ca lumină, sunet, întră celulele și sistemul nervos al creierilor și acolo în atelierul ciudat al cugetării își continuă munca. Ce ajunge odată aici, ca putere, ca energie funcționează mai departe. Cugetarea redă asemenea cugetări sau se luptă cu cele diferite, sau se transformă în altă putere.

Fiindcă în natură toate se întâmplă din anumite cauze, fiindcă efectul și ordinea numai așa e posibilă dacă umblă cu aceleași urmări și în aceleași împrejurări și cauze, este evident, că și în universalul moral trebuie să domineze această legalitate, așadar binele moral totdeauna bun, răul rău, respective umblă ca asemenea urmări. Precum e de sigur, că magnetul

atrage ferul, lumina solară între alte mijloace se frânge, că corpul aruncat în sus cade la pământ, așa de sigur e, că minciuna, furtul, vătămarea activă vor avea urmări rele. Că pe un mincinos, fur, odată de două ori nu-l prind, că vătămarea nu se răzbună la moment cu un cuvânt, că păcatul nu se răzbună de loc, numai atâta înseamnă, că din cauza unor procese, elemente nouă, pedeci, se amână, că energia se ascunde, că după un anumit timp iarăși să se prefacă în putere vie și să și creeze consecvențele.

Corpul cadent îl putem prinde, între magnet și fer putem pune obiecte izolatoare, dar nici puterea atrăgătoare a pământului, nici magnetismul nu se schimbă, rămâne putere ascunsă, care între împrejurări favorabile iarăși va funcționa mai departe. O astfel de putere ascunsă este păcatul neispășit; îi trebuie anumite împrejurări, ca să urmeze îndreptarea corespunzătoare.

Cu cât ne vom convinge mai bine, ne va părea mai evident, mai natural, că aceea, ce numim ispășire, este numai o urmă naturală a faptei, că fiecare păcat, greșală, este o premergere, care are urmă. Dacă nu ar fi așa, ar trebui să presupunem, că în legile naturale sunt excepțiuni. Însă astfel de excepțiuni, numai gramatica cunoaște.

Urmările naturale ale greșelilor și păcatelor noastre, reacțiunea, care urmează sigur asupra anumitelor efecte, cei vechi o numiau *Nemesis*, zeita răzbunării. Precum gravitațiunea dintre obiectele de pe cer și de pe pământ funcționează încontinuu, precum umbra încontinuu urmărește lumina, tot așa urmărește *Nemesis* păcatul, tot așa binele își aduce totdeauna urmările sale. Lumea în care trăim, plantele, lemnele, pădurile, câmpurile, pietrele, oamenii nu numai ne sunt martorii vieții noastre, dar ne sunt adoratorii și acuzatorii nostri, întrucât faptele noastre fac schimbări și la ele. Întreaga natură e o carte mare, în care este însemnată fiecare faptă a noastră și universalul nu numai plătește, dar și incasează fără milă datoriile. Americanul Emerson zice: „Stânca, când se rostogolește, lasă urmă după sine pe coasta dealului, fluidul face șant în pământ, animalele își lasă oasele în stratul pământului, algele și frunzele își lasă modesta suvenir pe carbunele de peatră. Piciorul nu poate să pășască în omăt, sau pe pământ, ca să nu lase urmă mai mult sau mai puțin tenace, care să-i deseneze mapa drumului său. Fiecare mișcare a omului se scrie în memoria preținilor săi și în propria lui față și manieră. Atmosfera e plină de valuri, corul de semne, pământul de suvenir; și fiecare obiect este acoperit cu astfel de îndrumări, cări vorbesc și sunt înțelese“.

Faptele și cuvintele noastre, cari se întipăresc în memoria altora, își continuă lucrul mai departe în memoria celorlalți. Precum sunetul în aer, fulgerul prin sirmă, pe unde numai se poate conduce, așa se conduc cuvintele și cugetele din creeri în creeri și de acolo în obiectele fără viață. Cugetele filozofice ale lui Plato și Socrate și azi sunt puteri viețuitoare. După ce au parcurs conștiința grecilor, au fructificat modul de cugetare al evului vechiu, în evul mediu s'au și strecurat în chiliile claustrilor, și acum după 2 și 1/2 mii de ani prin grai viu și scris umblă și funcționează din cap în cap.

De aici urmează, că ori ce faptă bună, simțământ bun, cu un cuvânt, orice putere morală este tot așa un dar, un tezaur comun, ca razele soarelui, apa, aerul șel. Cine numai ajunge la ele, le simte efectul binefacător. Și n'ntredevăr! Fiecare om bun toate le înbușă din jurul său, cel rău toate le strică. Cine

greșește contra universalului fizic, acela face o prostie, acela voeste imposibilitate. Neperetrabilitatea p. ex. nu lasă, ca cineva să treacă prin perete. Dacă totuși se repede cu capul, și-l sparge. Spargerea capului a premerse o greșală logică, așadar o cugetare greșită; cine greșește dar în contra universalului fizic, comite greșală logică, în cugetarea aceluia este eroare.

Așa suntem și cu universalul moral. Tot păcatul, toată greșala mai nainte este o cugetare greșită, o judecată falsă. Falsă e judecata atunci, când lipsesc din ea elementele necesare, ideile corecte. Cine păcătuiește acela sau nu cunoaște aceea lege a universalului, în contra căruia greșește, sau, dacă o cunoaște, nu știe, că fiecare faptă, ca cauză, are urmarea sa, și în sfârșit, crede — greșit — că aceasta urmă o va putea asemeni, ascunde.

Dacă am putea face statistica păcatelor, ar eși la iveală, că toate păcatele se comit din credință, că se vor putea ascunde. Prima întreprindere îi face succese păcătosului și celorlalte. Însă schimbarea lucrării naturale, curmarea legăturii cauzelor nu este în puterea omului. Greșit crede furul, că furtul va rămânea faptă ascunsă, că dacă nu i-se rentoarce palma ori lovitura dată altuia, afacerea e terminată. Greșit crede bețivul, desfrânatul, că își va dormi amețea, că în curând o vor birui nervii. Universalul nu cunoaște ertare. Frumos o cântă aceasta poetul:

„Judecător adevărat ești, o! natură!

„Supoartă omule, ce ți-i măsurat!

„Nu este ertare“.

Greșim, când credem, că urmările cugetelor și faptelor le putem încunjura, că pentru pofta unora sau altora legile universalului moral ar pauza. Acea pauză, încunjurare, sau amânarea urmărilor este numai aparentă. Că *Nemesis* întârzie sau nu ajungem sosirea ei, nu înseamnă, că nu sunt urmări nemiloase, că nu este legalitate în universalul moral; din contră: însași întârzierea aparentă adevărește efectul. Adevărește, că în natură nu este săritură, că legătura fenomenelor înaintează din cauză în cauză, că trebuie timp să meargă dela primul până la ultimul. Și într'adevăr, între viața sufletească a omului, între cugetare, fapte și între urmările acestora se află o serie întreagă de cauze și efecte. Însă împrejurările externe plăcute ori neplăcute în decursul anilor pot ascunde puterea vie, pe *Nemesis*.

Pentru documentarea acestora nu ne servim de altă, decât de legile ereditare. Ca beția părintelui să se poată deștepta în fiu îi trebuie 20 de ani. Fiul p. ex. va fi bețiv în etatea de 20 ani. Încă sf. Scriptură ne învață și ne face atenți, că păcatele părinților le ispășesc nepoții și strănepoții. Podagra, sângele rău, toate nevoile, chinuie generații întregi, până ce în fine stărpesc întreaga națiune.

Aceasta este agronomia universalului. Unde sunt mici cauzele, și efectele, de loc vin urmările; unde e mare legătura cauzelor, mulți factori lucră la mijloc numai după ani, ba chiar și după una sau două vieți de om pășeste *Nemesis*. Apoi numai nouă celor cu viața de o palmă ne pare lung acest proces. Înaintea legilor marelui universal 10—100—1000, ba 1 milion de ani sunt ca o zi. Întregul șir de creațiuni p. ex. Floarea de tisa, care trăiește numai o zi, numai câteva ore se bucură de viață. Acestor creațiuni nici atâta timp nu le rămâne, ca să și vază descendenții. Alte creațiuni pot vedea un șir întreg de relații, de cauzalitate. Și oare nu ar fi prostie a crede, că pentru că aceste creaturi nu trăiesc să vadă acel șir, apoi acela nici nu există? Acolo dar, unde nouă ni-se pare, că *Nemesis* întârzie, sau nici nu vine, acolo nici nu e

întârziare, numai un șir de cauze. Viața noastră spirituală și urmările acesteia, mai mult sunt astfel de șir de cauze. Când Plato cu privirea sa ageră, cu cugătarea sa afundă, a aflat universalul a strigat: „Dacă oameni ar ști ce frumoasă e virtutea, nimeni nu ar păcătu!” Acestea cu alte cuvinte atâta înseamnă: dacă oamenii ar ști, că răul are influință rea nu numai asupra lui, ci și asupra altora, binele tuturor bine, atunci nici cu voia nu ar greși în contra sa, adică nimeni nu ar fi păcătos. Dacă cineva învață odată-unul, nici cu voia nu greșește la înmulțire, tot așa cine prevede adevărurile universalului moral, vede clar urmările păcatului și nu va păcătu.

Însă să deosebim bine. Cei mai mulți cred, că cunosc legile universalului. Această cunoștință, însă, este superficială, foarte debilă, lipsește din ea convingerea. Aceasta convingere trebuie să se coacă cu conștiința, că ce moralicește e bine, înaintea tuturor e bine, ce moralicește e rău, aceea atât pentru cel ce îl comite, cât și pentru alții e rău.

Dar rău nime nu-și vrea, nime nu va comite păcat ale cărui urmări le cunoaște.

Din toate aceste urmează, că propia-ne fericire și bunăstare prelinde, ca între acei, între cari trăim, încât e posibil să fie cât mai mulți oameni buni și cât mai puțini oameni răi, pentru că atunci ne ajunge mai puțin rău.

Este evident, că neștiința tuturor acestora adică necunoașterea universalului este lipsa de pricepere. Tot păcatul și greșala, așadar sunt urmarea unei neștiințe cu anumită intenție mai mult sau mai puțin tenace.

Mai toate legile universalului moral se pot reduce la una principală, respective, la o poruncă principală, care sună: *fi drept*.

Aici nu numai aceea se zice, că nu fură, nu ucide nu minți, dar și aceea că să fii folositor, lucrător, fericitor membru al celui cerc, unde te-a rânduit soarta.

Foarte corect zice un scriitor: „Cea mai principală lege a vieții e dreptatea, fie aceea morală fie juridică, fie socială. Și singură aceea creațiune poate rămânea între noi, a căruia bază e dreptatea și ce e, ca ea: „Onoarea internă”.

Drept va fi industriașul, când din materie bună ne dă lucru bun, comerciantul, când ne dă marfă bună cu preț potrivit, oratorul, scriitorul, politicianul, înțeleptul, dacă mai presus de toate caută adevărul.

Orice falșitate este o greșală contra universalului moral. Și cine greșește contra acestei ordine, trebuie răsbunat.

Dacă vom recapitula celea zise până acum, vom ajunge la rezultatele, respective învățăturile următoare:

În decursul scurtei noastre vieți atâta trebuie să știm și să învățăm, încât nu știm unde să începem, unea să sfârșim și ce să ținem mai de esențial.

Ceea ce asigură în mai mare măsură fericirea individuală și publică, va fi la tot cazul mai esențial. Și fiind-că neînvățați și neexperți venim în lume, în care domnește ordinul așa numit universal, fiindcă universalul domnește cu o așa putere absolută, că neînduplicabil calcă în picioare pe orice trecător, care vatămă legile lui în măsură mai mare, dar nici greșala mică n'o lasă nerăzbunată: nu poate fi lucru mai înțelept, decât a învăța prima oară, că există universal și că domnesc legile lui neschimbate.

Aceea parte a universalului, care se referă la întreg universul, se numește universal fizic, care se referă la viața morală a omului: universal moral, ale căruia maxime esențiale sunt acestea:

1. Nimic nu se pierde în natură, și așa nici un bine, nici un rău nu rămâne fără rezultat potrivit.

2. Bun e tot ce tinde spre fericirea individuală și publică și cu cât strică mai rău publicului, cu atât e mai rău. Acest bine și rău nu e altă decât aceea, la ce creștinul îi zice: virtute morală și păcat.

3. Orice faptă morală își are consecvența naturală, care nici când nu lipsește așa, că binele își aduce răsplata și răul pedeapsă.

4. Legile naturale, universalul, nu le putem înșela; toate cugatele, faptele le înseamnă și la termin răsplătește pri pedepsește fără milă.

5. În cât mai mare măsură atacăm universalul, cu atât în mai mare măsură ne atinge. Nu cunoaște excepțiune, nu iartă.

6. Orice păcat, greșală este o urmare, că nu cunoaștem universalul, sau unele legi ale aceluia, așadar o urmare a neștiinței, a lipsei de pricepere. Eroare de pricepere este și atunci, dacă în ferbințelea momentană nu ne aducem aminte de universal.

7. Prima datorință a statului, societății, a școlii este a deștepta în tinerime cunoștința, stima universalului.

Tradusă de:

Petru Coroin.
stud. ped.

Ad. Nr 4036/1906.

Consemnarea

manualelor recomandate pentru întrebuințare în școlile poporale confesionale din dieceza Aradului pentru anul școlar 1906/7.

1. Istorie morale de Dr. P. Barbu edit. III-a	30 fil.
2. Istorie biblice „ „ V-a	30 „
3. Istorie bisericești „ „ III-a	30 „
4. Catehism „ „ V-a	40 „
5. Abc-dar carte de cetire de I. Moldovan consoții editia V-a	40 „
6. Abc-dar după metoda sunetelor VII de I. Vuia editia I-a	40 „
7. Instrucțiune referitoare la abc-darul după metoda sunetelor VII editia I-a	80 „
8. Carte de cetire pentru clasa a doua de I. Vuia editia I-a	36 „
9. A doua carte de cetire pentru clasa a doua de I. Groșorean editia III-a	40 „
10. Carte de cetire pentru clasa 3—4 de I. Vuia editia I-a	50 „
11. A treia carte de cetire de N. Ștef consoții editia I-a	60 „
12. A patra carte de cetire de I. Groșorean și consoții editia I-a	60 „
13. Carte de cetire pentru clasa 5—6 de I. Vuia editia I-a	60 „
14. Carte de învățătură pentru școlile de repetiție de I. Vuia editia I-a	1.50 „
15. Gramatica română de I. Groșorean editia I-a	40 „
16. Gramatica română pentru clasa 3, 4, 5 și 6 de I. Vuia editia I-a	60 „
17. Curs practic de istoria literaturii române de Iosif Stanca editia I-a	40 „
18. Exerciții intuitive române-maghiare de I. Vancu editia I-a	50 „
19. Curs practic de limba maghiară de I. Vuia editia I-a	60 „

20. Limba magiară de Groșorean și Moldovan partea I ediția I-a 50 "
21. Limba magiară de Groșorean și Moldovan partea II ediția I-a 50 "
22. Curs practic de aritmetică și geometrie pentru 2, 3, 4, 5 și 6 ale școlii primare de Iuliu Vuia —
23. Geografia comitatului Arad de D. Medrea ediția I-a 70 "
- *24. Elementele din geografie și constituție pentru clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlii primare de I. Vuia —
25. Geografia Ungariei de Iosif Stanca ediția I-a 30 "
26. Istoria Ungariei de Iuliu Vuia ediția I-a 40 "
27. Istoria naturală " " " " — 60 "
28. Economia rațională " " " " I-a 56 "
29. Fizica de I. Dariu Brașov " " " " 60 "
30. Dia liturgica bisericeii gr. or. rom. " " " " 60 "
31. Din istoria biblică pentru școlile populare 20 "
32. Tabele de cetire după metoda sunetelor vii garnitura cu 5. cor. — plus 72 fil. porto postal. Se capătă numai la autorul Iuliu Vuia învățător Nagy Komlos (Torontál megye).

Lista acestor manuale e obligatoare în felul că dintre manualele recomandate de aci pentru aceeași clasă, învățătorul are să și-l aleagă pe acel ce l-a aflat de cel mai potrivit elevilor săi.

Se interzice totodată întrebuințarea de manuale diferite, ori dela diferiți autori, din unul și același obiect în aceeași clasă.

Toate manualele înscrise mai sus se află la Administrațiunea Tipografiei noastre diecezane, de unde pot fi procurate.

Arad, la 1/14 August 1906.

In absența și din încredințarea

P. S. S. Dnii Episcop:

George Popovici

referent consistorial.

CRONICA.

P. S. Sa Domnul Episcop diecezan, s-a reîntors la reședința sa Joi în 6 Sept. n. din Sibiu, unde a luat parte la ședințele fundațiunii Gozsdu

Alegere de preot, la stațiunea vacantă din Beba-veche a fost ales cu totalitatea voturilor dl. Al. Chișodzan, arhivar consistorial.

Notiță bibliografică. În editura Redacțiunii „Foaia Diecezană” a apărut: „Nazarenismul, Istoria și ființa lui, de Dr. Vladimir Dimitrievici, tradus de Iosif Bălan profesor”. Format 8°, pag. 250, hârtie și tipar foarte fine. Opul se poate comanda dela Redacțiunea Foaiei Diecezane în Caransebeș și costă 2 coroane. La comanda mai mari pentru distribuirea cărții în popor — se dă rabat 30%.

Convocare. În sensul §§-lor 23 și 26 din statute membrii „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” se convoacă la adunarea generală ordinară în Brașov, pe zilele de 21 și 22 Septemvrie st. n. 1906. Programul adunării este: Ședința I. Vineri, la 21 Septemvrie st. n., la orele 11 a. m. Ordine de zi: 1. Deschiderea adunării generale. 2. Înscrirerea delegaților prezenți. 3. Raportul general al Comitetului central. 4. Alegerea comisiunilor pentru: a) examinarea raportului general; b) cenzurarea socotelilor anului 1905 și a proiectului de buget pentru

*) Sub tipar.

anul 1907; c) înscrierea membrilor. 5. Prezentarea eventualelor propuneri. (Se observă, că eventualele propuneri au să fie prezențate în scris prezidiului Asociațiunii (în Sibiu, strada Morii Nr. 6) cu 8 zile înainte de adunarea generală). Ședința II. Sâmbătă, în 22 Septemvrie st. n. la orele 10 a. m. Ordinea de zi: 1. Raportul comisiunii. 2. Alegerea secretarului literar. 3. Fixarea locului pentru adunarea generală din 1907. 4. Dispozițiuni pentru verificarea procesului verbal. 5. Închiderea adunării generale. La orele 4 d. a. ședința festivă a secțiunilor științifice-literare și conferințe publice. Sibiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ținută la 1 Iunie 1906. Iosif Sterca Șuluțu președinte. Dr. C. Diaconvich, secretar I.

Concurs.

Se escrie concurs, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala”, pentru îndeplinirea definitivă a următoarelor parohii de clasa III-a.

1. *Gogoșdia*, cu venitele: a) uzufructul unei jumătăți de sesiune pământ estravilan, și a unui intravilan; b) birul dela circa 80 nre de case și anume: dela credincioșii cu $\frac{1}{4}$ pământ, câte una măsură de cucuruz sfărmat, dela cei cu $\frac{1}{8}$ pământ câte jumătate măsură ear dela jeleri câte $\frac{1}{4}$ măsură; c) stolele îndatinate; și d) întregirea venitelor dela stat după evaluarea celui ales. Casă parohială nu este.

2. *Ignesti*. Venitele sunt: a) un intravilan și 16 jugh. cat. pământ estravilan; b) birul uzuat, anume: 2 măs. cu coceni, sau 2 cor. dela casele cu $\frac{1}{4}$ pământ și mai mult, ear dela celelalte case, câte o măsură cu coceni, sau 1 coroană; c) stolele îndatinate; și d) întregirea venitelor dela stat, după evaluarea celui ales. Casă parohială nu este.

3. *Mustesti*. Venitele sunt: a) uzufructul a lor 30 jugh cat. de pământ estravilan (parte arător, parte pășune) b) stolele și birul uzuat; c) întregirea venitelor dela stat, după evaluarea celui ales. Casă parohială nu este.

4. *Neagra*. Venitele sunt: a) uzufructul unui intravilan și a unei $\frac{1}{2}$ sesiuni pământ estravilan; b) stolele și birul îndatinat; c) întregirea venitelor dela stat amăsurat evaluării fiitorului preot. Casă parohială nu este. Dările publice la toate parohiile le vor suporta cei aleși.

Doritorii de a ocupa vre-una din parohiile de mai sus, sunt poștiți ca recursurile ajustate conform Regulamentului și adresate comitetului parohial respectiv, să le substearnă la Oficiul ppropesc gr. or. rom. din Buttyin (com. Arad), având a se prezenta în careva Duminecă ori sărbătoare în sf. biserică din parohia la care a reflectat, spre a-și arăta desteritatea n cele rituale.

Comitetele parohiale.

În conțelegere cu: Ioan Georgia m p. protoprezviter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa III-a din **Diosig** pprezviteratul Orăzii-mari se escrie concurs cu termen de alegere pe **1/14 Octomvrie** 1906.

Emolumentele sunt: 1. Douăzeci jugere catastrale pământ arător 2. Dela 75 numere de case câte una măsură bucate a 2 cor. 3. Dela 75 numere de case câte 80 fil. 4. Venitele stolare. 5. Casa parohială cu supraedificatele și intravilan. 6. Ca întregire a dotației preoțești din visteria statului, — pentru preot fără 8 clase s'a pus în curgere suma de 499 cor., iar pentru

cei cu 8 cl. 1299 cor. Contribuția erarială, după pământurile parohiale o va solvi preotul alegând. Alegândul preot are se catihizeze la școala cotidiană și de repetiție din parohie, fără privire la caracterul aceleia și fără a aștepta vre-o remunerație dela comuna bisericească ori dieceză.

Recurenții sunt avizați a-și trimite recursele adresate comitetului parohial concernent și ajustate conform prescrișelor Regulamentului pentru parohii, subsemnatului protopop în Oradea-mare, până în 28 Septemvrie (11 Octomvrie) a. e. iară până la alegere să se prezenteze în sf. biserică în vre-o Duminică ori sârbătoare, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și în oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Păcalu* m. p. protoprezviter.

—□—

În urma abzierii fericitului în Domnul fost ales preot Adam Val și amăsurat dispozițiunilor Venerabilului Consistor de nr. 4187/1906 pentru îndeplinirea definitivă a parohiei **Leasa** protoprezv. Halmagiului se escrie concurs, cu termin de **30 zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala”

Emolumentele sunt: 1. Birul parohial de 40 măsuri de cucuruz în boambe. 2. Venitele stolare uzuale și adevă: a) Dela înmormântări mari 6 cor. dela cele mici 3 cor. b) Dela botezuri cu feștan'e 1 cor. c) Dela cununie 6 cor. d) Atestat n cauza căsătoriei civile 2 cor. e) pentru liturgie și maslu câte 2 cor. f) slujbe la bolnavi 1 cor. 3. Întregirea dela stat conform evaluificațiunei alegândului. 4. De locuință va avea a să îngriji alesul pe spesele sale proprii.

Dela recurenți să poștește evaluificațiune prescrișă pentru parohiile de clasa III, cei cu evaluificație superioară însă vor fi preferiți. Recursele înstruite conform §-ului 13 din „Stat. Org.” și adresate comitetului parohial din Leasa sunt a se subșterne pe calea oficiului pprezv. al Halmagiului (Nagy-Halmágy). Doritorii de a ocupa aceasta parohie sunt poștiți că în senzul §-lui 18 din „Regulam.” să se prezinte în vre-o Duminică ori sârbătoare în sf. biserică din Leasa spre a-și arăta desteritatea în cântare și predicament făcându-se astfel cunoscuți poporului.

Din ședința comitetului parohial din Leasa ținută la 6/19 August 1906.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Cornel Lazar*, protoprezviter.

—□—

Pentru îndeplinirea parohiei vacante din **Burda** în tractul Beiușului se escrie concurs cu termin pe **17/30 Sept.** a. e.

Emolumentele sunt cele cuprinse în coala de fașione B. și anume: a) pământ parohial 5 jughere catastrale și 660 stângeni □ b) bir preoțesc câte o bradie cucuruz dela 70 numere de case c) stolele îndatinat d) întregirea dela stat pentru cei fără 8 clase 740 cor.

Recurenții vor avea a-și trimite petițiunile conform Regulamentului până la termin la subșcrisul protopop.

Beiuș la 14/27 Aug. 1906

În conțelegere cu com. paroh. *Vasilie Papp* protopop.

—□—

Pentru stațiunile învățătoresci subsemnate se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare, și anume:

1. *S. Lazuri*, cu salar 600 cor. cu toate emolumentele computate.

2. *Pocola*: 100 cor. în bani, 5 cubule cucuruz, 6 metri lemne, arânda unui pământ 25 cor. din fun-

dația „Mibaiu” 50 cor. și veștile cantorale. Pentru întregirea salarului se va recurge la stat.

Recurenții vor avea a-și trimite petițiunile conform Regulamentului în terminul prescriș la oficiul protopopesc având a se prezenta la sf. biserică vredată până la termin.

Beiuș 14/27 Aug. 1906.

Vasilie Papp protopop.

—□—

2—3

Pentru parohia vacantă **Călugări** din tractul Vascoului se escrie concurs cu termin de alegere pe **24 Sept.** v. a. e.

Salarul e: 1. Dela 180 numeri de case 180 brădii de lucate, grâu și cucuruz; 2. Stolele uzuale și anume: de a înmormântări mari 4—0 cor.; sub 7 ani 2 cor.; dela botez 1 cor.; slujbe mici 80 fl.; liturgii 1 cor. 40 fl.; alte venite circa 56 cor.; dela cununii 6 cor.; extrase câte 2 cor.; 3. Întregire dela stat pentru preot sub 8 clase 635 cor. 30 fl. iar pentru cei cu 8 clase 1435 cor. 30 fleri.; 4. De cvartir se va îngriji parohia.

Reflectanții la aceasta parohie sunt poștiți a se prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare la sf. biserică de acolo, iar recursele ajustate în regulă și adresate comitetului parohial sunt a se trimite M. O. D. Moise Popovici adm. protopopesc în Segyest p. Rieni Bihor.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popovici*, adm. pprezviteral.

—□—

2—3

Pentru stațiunea învățătorescă **Ștei** din tractul Vascoului se escrie concurs cu termin de alegere pe **1 Octomvrie** n. a. e.

Salarul împreună cu acest post e: 1. Dela parohia Ștei, în bani 400 cor.; 2. Dela stat 200 cor. Acest ajutor se va cere îndată după alegere. Cvinvenșele se vor acoperi dela stat. Până la edificarea școlaei parohia se va îngriji de cvartir.

Ceice dorsc a ocupa aceasta stațiune sunt poștiți a se prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare la sf. biserică din Ștei, iar recursele adresate comitetului parohial sunt a se trimite până la 31 Sept. n. M. O. D. Moise Popovici adm. protopopesc în Segyest p. Rieni.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popovici*, adm. pprezviteral.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea în mod definitiv a postului învățătoresc dela ș. oala gr. ort. română din **Beznea** pprev. Peștes, prin aceasta se deschide concurs, cu termin de **30 zile** dela prima publicare în Organul oficios „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. Prin repartiere pe comuna bisericească 600 cor. 2. 24 metri de lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ. 3. Întregirea din visteria statului, până în curgere, 200 cor. 4. Cvartir corespunzător cu grădină de legume, și un grajd pentru vite.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avizați, ca recursele lor, ajustate cu documentele prescrișe de evaluificare, adresate comitetului parohial din Beznea, să le înainteze Prea On. oficiu pprezviteral în Birtin, u. p. Rév, în terminul concursual; dâșii până cu 8 zile înainte de alegere, să se prezente în sf. biserică din Beznea spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Cei cu pregătiri superioare sunt preferiți. Alesul fără alta remunerație, va provedea cantoratul în bi-

Urmează în Suplimentul Nr. 35. 1906 :